

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУГУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
16 КҮНҮТТЭН ТАХСА

№ 31 (7827) ☆ 1995 жыл кулун тутар 14 күнэ Ойуорунуук ☆ Сынаата — 146 солж, 15 харчы

БАҢЫЛЫККА ДА, БАҢЫНАЙГА ДА СЫҢЫАННААХ

Быларынан муус устар 7—8 күннэригэр Чурапчы сэлэннэлтигэр «Илин эгэр экологическай проблемалара» дьээн научнай-практическай конференция Саха сириг бодот ученайдар кыттылаах буолан ааспыт. Быыл кулун тутар 16—17 күннэригэр амин итинник таһымнаах конференция кытыллар буолла. Темата «Илин эгэрэ тыа хаһаайыстыбатын экологиятын проблемалара» дьээн. Тэрийэр комитет председатели — «Илин Эгэр» ЭСЗ дьаһалтатын баһылыга Г. М. Артемьев, хос председатели — СР Наукатын академиятын академига, РНА СО Хотугу сир прикладной экологиятын институтун директора Д. Д. Саввинов, Оттон чилиннэрэни СР айылҕа харыстабылыгар министри В. Г. Алексеев, СР санитарнай-эпидемиологическай кэтээн көрүүгө госкомитетин председатели Н. Я. Егоров. Чурапчы улуугун дьаһалтатын баһылыга Н. С. Сивцев уо.д.а. киллэрдибитэр.

Маннайгы конференция рекомендациялар оло-

бурун, холбоһуктаах экологическай, научнай экспедициялар тэриллэннэр ааспыт сайын улуустары кэрийэн чинчийдилэр. Ол иһигэр биһиги улууспутугар Сылаан, Кытаанах олохтоохторун доруобуйаларын туругутун көрдүлэр. Бу буолары түрүр конференция-ба ити туһунан биллэр кестөр ученай В. Г. Кривошапкин сийлэн иһитиннэриэ. Оттон улууспут айылҕатын туругутун туһунан даһылааты академига Д. Д. Саввинов байтанын оҕоруо. Ону таһынан алаас сирдээх-уоттаах Чурапчы баһаарынын эрэйэр кыһалдаларын, тыа сириг кийитин доруобуйатын үгүс ученайдар даһылааттарыгар таарыйахтара. Бу иккис конференцияда сүрүн бодомто тыа хаһаайыстыбатыгар, ол эбэтэр тыа сириг кийитин олоһор-дьаһаар, уурулар. Онон улуустар, кийиллэктэр баһылыктарыттан садалаан биридчилээн баһынай-дарга, кэтэх сүөлүлээхтэргэ тийэс чакчы туһалаах, сөптөөрүннэр ылар түмсүү буолара күүтүллэр.

В. НИКИФОРОВ,

„Харыстыыр, хаһаанар кыахтанныбыт“

Эт-үүт улуустаабы комбинатыгар үөрүүлээх түгэн буолла. «Илин Эгэр» экономическай сайдыы зона-тын үбүлээһининэн тыа хаһаайыстыбатын оҕорон таһаарар сүрүн бородууксуйаларын — эт, арыыны харайар 250 тонна кыамталаах булуус үлэс киллэриллэнэ.

Комбинат директора А. Т. Неговицын астынан ту-ран илин эгэргэ Уус-Алданга уонна Мэҥэ Хаҥалас-ка баалларын адыннааха, маннык улахан бу үлүс бу-луус буоларын эттэ. Рынокка киирэн үлээһин са-баданнаабыттан бородууксуйаны үчүгэй турунка ту-тарга сөптөөх ыскалаттар, бадыбааллар, булуустар шаада буолбуттарын кичэйэн бэлэтээтэ, салгыы ту-тааччыларга махтаанна уонна тыды булууһу тифээр тийэс тутан үлэс киллэрбит биригээдэ салайааччы-тыгар, үлэ ветераныгар Т. Т. Дьячонскайга биэрдэ. Кырдаас туттааччы савхалыы сиэринэн аал уоту оттон, ас биэрэн албаата.

— Бородууксуйаны переработкалааһын көрүгүрэр дэһэйэн истэхтэрин ахсын ону харайыыны, багарыы-ны тэрийингэ бу сана булуус биэр улахан суолта-лаах, — диэтэ тыа хаһаайыстыбатын управлениетын

начальнига В. П. Чичигинаров. — Үгүс түбүгүнэн оҕоһуллубут, содотуопкалааһыт эт, арыыны улуус тас өртүтөр хото таһаарбааха, бу бородуукталары-нан улууспут кийитиннэһиэти сылы эргити биһааха хааччылыбыт баары туруктаахтык хаһаанарбытыт-тан тутулуктаах.

Комбинат директорун хаһаайыстыбаннай чааска солбуйааччы В. В. Никифоров сана булууһу өссө төгүл китэйэн көрөн истэн, ардах-хаар уута киирбэ-тин нурдук дьаһанан өбүн үлэ барыахтааһар төх-төөтө.

Сана булуус ааныгар баһылыбыт лизингтэн ком-бинатка өр сылларга үгүс суобастаахтык үлэһин сылдар приемщик А. Ф. Васильева баһа кырыйда. Дьэ, ити нурдук 60 м усталаах, 8 тус-туспа отсек-тардаах, 250 тонна кыамталаах булуус туһада бэри-линнэ. Эт-үүт комбината халлаан сыгыһа, салгын түһэ илгени 20-тэн тахса тонна эти киннэхэ кил-лэрдэ.

П. СЫРОВАТСКАЯ,

БЫРАБЫЛЫАНЫА ОТЧУОТТААТА

Сотурутангыта «Хадаар» таһаарыстыба ааспыт сыллааһы үлэтин туһунан кини председатели В. М. Алексеев отчуотун иһиттибит. Таһаарыстыба быра-быллыаһыта 9 кийиттэн таһыллан үлэлээтэ, 7 тө-гүл мустан араас бопуруостары дүүллэстэ, уоп-сай муһуһабы 2-тэ ытта.

1994 сылга сүрүн үлэлэрбитигэр көрдөрүүлэрбит маннын буолдулар.

Сайын от үлэтигэр 4 аieno үлэлээтэ. Кинилэртэн саамай үрдүк былааннаахтара К. Д. Адамов сала-йааччылаах коллектив 400 тоннаны содотуопкалаах-тааһын 202 тоннанан толордо. Саамай адыһах оту — 300 тоннаны бэлэмниргэ бэлэтэммит Е. Е. Давы-довтаах 267 тоннаны чөмчөттүлэр, 20 тонна зелен-каны хомуйдулар. Атын иһин коллектив (салайаач-чылар Н. И. Ноев уонна В. И. Гаврильен) 350-куу тонна оту кэбэлэргэ соруктаан баран, туһааннааһы-нан 274 уонна 102 тоннанан толордулар. Ноевтаах иһин таһынан 42 тонна зеленканы, 19 тонна соло-мону бэлэмнэтилэр. Итинэн Ноев Н. И. «Урал» мотоциклинэн бирээмийэлэнэ.

Сүөһү иһиттэ. Государствога 360 тонна үүт, 100 тонна эт туттарыллан сорудах туолбутун туһунан арааппардаан турабыт. Ити иһиттэн 290 тонна үүт бастакы суортааһа, үүт 85 бырыһыанын сыата 3,63 бырыһыаныга таһыһытэ. Биир ынахтан ортотунан 1515 кг үүт ыаммыта. Билигин 4 хотонунан 543 ынах сүөһү кыстаан турар, туруктаах кыһаана сүөх.

Бастык үлэлээх фермалар Сири Холдосос буолар. Субан сүөһүнү бостууктар 100 бырыһыан туттарды-лар.

Сылгы иһиттэ. Билигин 480 сылгы кыстаан ту-рар. Государствога 120 төбөнү (этинэн 35 тонна) туттардыбыт.

Фермабытыгар 150 саһыллааһыт, Вигранд са-һыл тириитин 400-түү тый, солкуобайга атымлаан 60 мел, солж, киллэрдилэр.

Техника үлэтигэр. Хаһаайыстыба 18 трактордаах, 9 автомашиналаах. МТЗ трактордаах В. И. Гаври-льен 223 күн үлэлээн 918 эталон-ганы, оттон ДТ-75 трактордаах Е. Е. Кузьмин 189 күн үлэлээн 830 эталон-ганы оҕороннор бастык көрдөрүүлөннүлэр.

Ааспыт сылларга кураан сатымылаан, оту собо-туопкалааһытга марахаттары үөскөтүтэ. Аны кы-һынын кууска тыһыһыан, сылгы хаһыһыгар амин мэйилдээбитэ. Үс сыл түмүгүнэн ынах сүөһү 250-нуунан, сылгы 170-нуунан аччаата.

Тыл этэччилэр бу халбархай бирээмээ күүһү түмэн олоһор наадатыгар тохтоотулар. Советох ийэ-лэргэ, ийбэлииттэргэ, кыамматтарга от, мас, муус тиэнэллэригэр трактор оҕорбут өгөтүн төлөбүрүн 50-бырыһыанын таһаарыстыба уйунара махтаалаах суол. И. Е. Давыдов трактористар, шофердар ман-тан саас Нуотараттан. Мындабаайыттан оту таһы-га кууска туруналларыгар эттэ. Сана дьэ туттаач-чыларга тутуу маһын тиэйин, пилораманы үлэлэтин амин наадатын санаатта.

Аны сайын 1500 тонна оту чөмчөтөргө, 180 ынах-тан ыһарай ылыны 75 бырыһыаныга тиэрдэргэ, государствога 280 тонна үүтү, 40 тонна эти тутта-рарга, биир ийэ саһылтан 3 оҕону ыларга, 243 биэт-тэн кулууну ылыны 80 бырыһыаныга тиэрдэргэ соруктар туруорулуннулар. Самнадайаах ферматы-гар арын савдын аһаахтаахтык. Племенной үлэни туһасар амин наада. Боһуолэһкэ үлэ мээстэтин та-һаарыһыан сибээстээн, уһанар уонна иһтэнэр сыах-тары аһарга былааннаабыт. Хатаас боһуолэһкэ үлэ-лиир «Содотчу» баһынай хаһаайыстыбатын кытта бииргэ үлэлииргэ 5 сыл боддохтоон дуоһаар түһэр-сийиһит. Чурапчыга баар «Саймын» баһынай ха-һаайыстыбатын, эт-үүт комбинатын кытта салгыы үлэ-лээһинт. Ыһаата, үлэ-хамнас элбэх, соруктар чөпчү-лэр.

Бырабылыааныа үлэтэ «ортоһон» сыаналанна.

Петр ЛУКИН.

КОНКУРСКА УОЛАТТАР БАРАР БУОЛЛУЛАР

Сотуру Майада илин эгэрдээһи улуустар культу-раларын үлэһиттэргэ күрөстөһүнэхтээхтэр. Онон кыт-тааччылары суумардир иһиттэн улууспут иһинэн конкурс кыттылыбытыгар 5 кийи кэлэн айар-үлэ-лиир дьобурун көрдөрдө. Кинилэр хас биридчилэрэ чопчу көрүнгэ таһааннаахтарын биэргэттилэр. Сы-лантан Розалия Седалищева ыһааһы кыластаах ырыһыттан таһынан ырыһыны байтаа айар эбит. От-тон Яна Климова (Хадаар) драматическай айымны-ны туруорууга сыһааннааһа өтө көстөр. Мугудай-дааһы «Колдунэһэ» оҕо үлгүүтүн ансамблын уус-уран салайааччыта Николай Терюгин бары түһүмэх-кэ дэһиттэрдик кыттан, «Культура бастыһа» ааты ылла. Волгоготтон Василий Жирков иккис буолла. Саамай эдэрдэрэ Лариса Попова (Арыылаах) ситтэ-бинэ-хоттобуна үчүгэй үлэһит тахсаах чинчилээх.

«СО» корр.

Кулун тутар
26 күнүгэр—
улуус баһылыгын уонна
Улуус Мунньабын
депутаттарын быыбара

САҢАБЫЛЫАНЫАЛАР

Чурапчы улуусунааһы 33 №-дээх бымбардыыр уокурук комиссиятын председателигар Тимофеев Ф. А. аатыгар 1 №-дээх Чыаппарастаабы бымбардыыр уокуруктан Улуус Мунньабар депутатка кандидаты-нан туруоруллубут Н. И. Хонтан уонна Ф. И. Гого-лентан бэйэлэрин кандидатураларын амин бу уоку-рунтан Улуус Мунньабар депутатка кандидатынан туруоруллубут Протодиннов Владимир Михайло-вич туһатыгар устуһалларын туһунан сайабылыан-налар киирдилэр.

Кандидаттар бу уокурунтан Улуус Мунньабар депутатка кандидатынан элбэх кийи туруоруллубу-тунан куолаас хайдыһыта тахсын сөбүн сүрүн би-ригиннэһин аараллар.

«СО» корр.

Россия дьоно

УНЭ ДЬАХТАРА

Архангельский К. П. Гемп сотурутааһыта 100 сааһын туолла. Кини оло-бун бүтүннүүтүн иһааһа аһаата. Үлэлэрэ биология, история, тыл уобалаһа-рыгар кинигин биллээлэр. 1917 сыл от ийигэр Бестужевская курстары бүтөрөн баран Архангель-скайга кэлбитэ. Күнэһэни академик Борис Дмитрие-вич Гренов салаатынан баһылаабыт историятын үөрэтэргэ бобуллубута. Онон биологияда «барбы-та».

Сыһаа Исения Петровна таһыыр предметтар эргиллэбитэ. Этнографияда, историяда суруйбут кини-галарын академическай из-дафелстволар бачаэттээн таһаараллар. Россиятааһы Наукалар Академияларын Пушкиннааһы дьыһтэргэ кийи бэлэһэр олобуран

аналлаах «Гемп фондата» тэрилиннэ.

Бүгүн даһань Исения Петровна толору оловунан олоһор. Историктар, музей үлэһиттэргэ, педагогтар, студенттар — иһинэхэ Рос-сия историята уонна куль-турата күндү барыта сү-бэлэтэ кала тураллар.

Сныаһа: К. П. Гемп, (РНА—ССТА).

УЛАТТАРБЫТН АРАҢАЧЧЫЛЫАДЫН

Чеченский кризис спровоцирован турками, тохсуну бутуута салгат ололоох ийолер делегацияларын састаабыгар кирсэн Чита уобалаһыгар Забайкальской байыаннай уокрук сарнигин чаастарыгар бара сылдыбытын. Оччолорго 25 оё Чечня сарнигыгар ытылларын Енотеринбург куоракка бэлэмниини бара сылдыалларын туһунан «Эдэр саас» хаһыакка баччактаммыта. Оттон Саха Республикатын байыаннай комиссара генерал-майор М. Ф. Филиппов итинн олох билбэтин туһунан иһигиниэбитэ.

Ити үлүүгэр сагалалын эрдэнинэ, правительство самэй уураадын аажмыбатахха, Президентмитигар көмөгэрэх буолуох айымаллах кестүбэтэхтэрэ, Саха сирин үрдүнэн буолар буолуохтаабын курдук ылычпы баран олорбуппут. Хайыахыттыт, иэдээннээх кэми көрсө үгүс уоланнары төрөппүт бэрүүбутугар биһиги—ийэлэр, аҕалар үгүс ночодунаан, элбэх быриэмэни сүтэрэн Дьоккускайга мустан айымалланы тарабылпыт. Бэрт эрийсийинэн, туруорсуунан ылынарбыт курдук буолбуппут. Биһигини саллаат олоох ийэлэр республикатаабы комитеттара, Саха Республикатын Государственная Муниһаа дьа ойнобүттэрэ. Түөрт хайымахан бэрэстөйүттэллэр баран үлэлээбиппит да, хайыма сах хойугаабыт этибит.

Биднийг Чечня сэрэнгитүгэр Саха сирин 200-тэй тахса ыччаттара кытталлар, уонтан тахса эдэрнээн салдаат олоһо толук буолла, биэр оҕо баалһарда. Сэрин бүтэр уһуга биилибэт. Чечня удахан куораттарын артиллериянан ытыаллыыларын туһунан телевидиорунан тохтоло сүөх көрдөхпүр. Оттон тэйдэ

С. Н. Степанов азийх хонхуугаартаа аны Чечидэ бойбууд дайныллар оготулдуохтара суога днргэ дылыта дн, Табаарыс Чомчонтан саллаан саллаат Алексей Алексеев боконнуук барихсан нйэтин суруктарыгар тинээ Чечин ирсээнин утарыы, буйдаанын атинлэргэ сэлэхобун. Ити сэрин кимнэх да наадата суох, Өссө да биэс уон сал сэрин, салланын сөп динлээр, Того да нтээдэ быһым-тыйбатах иһин, элбэх эрийн-мугу көрбүт Чечия нокута куустээх утарыыны оготторугар, бэрт сотору киминэн барымытигар саарбахтаабанын. Бу саанан саадабынан буолбакка, кимини, илээх кимсэтиннэн, ама, быһаарыллыа суога дуо?

[illegible]

Бийнги Читага тийнлибтигэр байлалнай фокурук
пресс-аппа сага тэрлэлэн эрэрэ. Өлөнхтүннүннүнн

Дьокуускайга байгалийн комиссарит сулуусалдны
сэлдээр уудаттар аадырстарын, тохолоро саринга
атаарылыбыттарын, бара тууар сарин да туууцан
чуолхай ийгилээринин биэрбэтэгэ, улуус военном-
та сулуусалдны сэлдээр уудаттар торолтуттаритан
оболоруу тустарыан сибидиэннэлэри хомуйа са-
тыыра. Нэстөрүн курдук, оворобутун армияга
дван латтан индизина бидлибэт балаһманнааца
мытар эбинит. Бу тохтоотууна сатаар дин са-
ныыбын Байгалийн реформа бэрэа наадалах эрх
буолбанка бултучулаах буолла.

Архивна сулуушалыг сүлдэр оролоох төрөлнүүт, улуу олохтоодо, бийбардаачы буолан туран, улуус-нүүт байылыга Сивцев П. С. уениа Ил Түмэн депу-тата Гулиев М. Д. Чечниа-буола турар сэрин би-ниэхэ сыйманнаах өртүн, республика Президеиэ Николаев М. В. калсатиниана Саха сирин саллаат-тарын ирссэн хопуутуттан таһааран урут сулуус-калаабыт сирдэрингэр төгүннэрин хадмыатын, Ил Түмэн итиннэхэ сыйманнаах уураабын толоруу ту-һунан, Чечниа хаһа уотаттарбыт ытыдллан эрдэлэрин улуус хаһаатын нонгоу информациялаан иһалэрин-гар көрдөһүөх атам, Улуусна сибээс, сырыы-айан жолтоон бары да билэр буоллахпыт,

Николай ИГНАТЬЕВ

Харданы эрэйэр сурунтар

ХАМСАТАР КҮҮС,
САЛАЙАР ТЭРИЛТЭ
БААРА БИЛЛИБЭТ

Биийг олоор Дирингит—улуус улахан бөхүлэгэ Манна төрөөбүт-үөснээбит да, нэлэн да дьон тагтаан олохсуналлар. Ошон бөхүлээкпит сыллата нэгтээ, кийитэ-сүөлүтэ да албаан нһэр. Ол эрээр совхоз мһылдыарыттан олохлут-дыаһахпыт айгыраан эрэр. Ийм да бөхүлөж кыһалбатын чэлчэтэргэ үлөлөспүт. Үлэтэ суохтар элбигр чинчилээхтэр. Эгэ албах оролоохтор, нисэхиниттар, кыамматтар тустарынан түгү этиний? Ол нһан дьнээ оло-роочу дьнэ хаваайсалара саңгарарга, хайдах-туох кыһалдалааххылын улууслут хайшатын нөүгө биир дөйдүлээхтарбытыгар нэспингэ бийлаармыныбит.

Улууска бастыг үлэлэбиниз аатырбыт суос-содотох остолобуойбугутун сабан кэбистилэр. Сыаната төһө да ырахан буоллар, кондитерская оноһуктары атылаһар этибит, бырааһынньыктарга бигр эмит үөрүүлээх күннэ үрдүттэн ас сакаастыыр-быт да үчүгэй этэ. Остолобуой өнөтүзүн анардас Диринг олохтоохторо эрэ буолбаккы, тутас нөһ-лиэктэр бары туһаналлара. Аны бу бөхүлээкпит хабыллар хаба ортогутар турар остолобуойга арымы сыадын аһаллар үлү. Сахсырда, үөһ-көйүүр нһан кэбиннэ суола дуо?

Бөхүлэнийг уулсуудад олохуулбаатар, күнүн, саас, ардахгай юмныг сатын да, техникалах да бэрт эрэйнэн сүлдэр. Күннэнтэ харанага биэр даампа умайбат, им-балай. Олохтоох даяалта итгэнэ үп сүхх дини сөп, отгон мээстэтигнэ, көдөрдүүнү ышарга дэсүү нэсүлгөөхэ сөп буолбатах

ВОЕНКОМТАН ЫЙЫТАБЫН

Сотору еалскыт прызав буолара буолуо. Итинэн
сигбээстээн, мин удуус военкомуттан манньык ыйы-
тылардаахпын.

Армияда сулууспалыр оолорбутун Саха Республикатын тас өртүгөр таһаарбат туһугар туох эмит үлэ ыгытылар дуо? Уолаттарбыт чугасныгытар сулууспалдыларыгар, Чечня сэринтин курдукка умса анныыллыбаттарыгар бары да бадаран эрдэхпит.

Урут нолхоз, сохос сабана үлэ саамай ыраха-
нын нөрсүбүт дьоммут. Сүүһүнэн аабыллар субан
сүөһүнү бостуутуурбут, кырата 50-нуу сана төрүө-
бү нөрөрбүт, биһр оччо субан сүөһүнү бүүбөйдир-
бит, ыраах урэх бастарынан, оруһунэн нөһөн кыс-
таһарбыт, толгорбут-хатарбыт.

Биднийг хордохууд, 1970 сэлтан Субуруускай азтнийн совхозка Үлэдэбхитэр 320 тый, солк. пенсияныг ылаалар. Ходобур, минийн кыта саасты Е. Е. Монастырева пенсияга 120 солк. тахсы-быта, биднийг минимизагор элбэи ылар. Отгон көргэнэ 1970 сэлдэахха кэлбит да, ылта 325 тый, солк. вахтарар. Итнийн кийн хайдах ойдүөн сөбүй? Отгон мин 1943 сэлтан үлэ бурбалдыгын кэлпнтим да, 230 тый солк. ыла-ын. Ааслыг сэлга пенсиям 100 тый солк. эа.

дуо? Уулуссаны нойнөрөр техника бвар курдук өйдүүбүт, билигин ол малигир, атыылаабыттар диил-лэр, ол харымта ханна барда?

Бөлүөлөккөт көстүрүтүн туңсарар, ыччаттарбы-
тын илтигиз көмө-тирэк буоллар биір түтүүнүн
физзал буолуохтаах эгэ да, көндөй көхсө эрэ кө-
рүөхтөн сүөргү буолан турбута ыраатта.

Аны айан, кәпін-барымы чааһынан. 2 тың, кини нәһилнәннәмәләх бәһүләккә биир автобус суох. Урут баадаларын атыылаан избиспиттәре. Того эрә Хадаар, Чаныр, Хайадеһет нәһилнәктәре автобус-таахтар эә. Айаннаары гыһнаахына ол автобустары сураһыы, эәккүрәтәһин буолар. Маныаха ордук чааһынан, транспорта суох нәһилнәннә-кыамат арһанат эрәйдәнар. Олохтоох дыһалта туһунары-гар аһаан быһыл «люкс» УАЗ автомашина атыы-ластылар. иһи онуугар албөх киниһә туһалһыр автобус атыыдаһыллара того табаллыбатһы?

Түүрт нэвчилж, икш икшын ухаастан олохтоох тоо ыарыйдахпыгана абыратар сирбитийнэ Ди-рингизэди уаастинай балыгана уонча аптека буо-лалтар этэ. Ону баара олохтоох дьаһалта кыла-бынай бухгалтера Тизюфеева Вадимия Афанасьев-на Чурапчы аптекатын сэбиздессэийн кытта уоп-сай тылы булбаккалар ситтарарыгар тийдэ. Били-ги аптекабыт урут үлэлээн турбут дьэ этэ тымныы, эргэ этэ. Билигин балыгана анар кынаатыгар кө-бөнөөр абыраннылар, урунку курдук олох оттон эрэдэммөттөр. Ону олохтоох дьаһалтабыт дьэ инин аренда көрдүүр эбит, ол төлөрүлүбүт түбэ-тэтигэр төттөрү би тымныы дьаһалтигэр көһөрөө-рү ыһар. Ол харчыны нэвчилэиннэ туһатыгар ылабыт дьэ этэ, оттон онук буоллагына, аренданы кыһарыбанка, аптеканы үчүгэйдик үлэлэтэн дьы-но-сэргээ туһадынара тобо табыллыбат? Ааспыт күһүнүттэн аптекабыт бастагы категориялаах аптекай нуун буолбут, ошон балаһыанньа быһын-

тианад, аренда толгоу суохтаах өсүт. Антеккыт са-
балымнарына бийириг кыра оҕолохтор, эрэ буол-
бакка, бири да эрдэгэ төбөллөр иинибит. Ааспыт
күнүп балымнааҥа сыһааччылар 4 мй харчы толгоон
өмтөнүннлэр, ол амын одохоох д-баалта харчы по-
һоботодуттан.

[illegible]

Билиггүй туох кылаабыт барыта харчы суогуулан
былаармылар буолла. Харчы сотору кэминэн үрү-
лүйэн харалыйан кэлбөтө буолуо. Отчоно туох баар
тэриниталарбитин бардыарын сабан баран хайдах
мал дьон буолабыт. Харчытан атын дьон күүбэ,
ойо-санаата дьон эмээ баар ээ. Билигити турукпу-
туунаң илэбит-кэнибит бүлүт, күнээдэбитини
эбэ сылабыр дьон курдукпүт. туох да хамсаатар
күүс, салайар тэринитэ баара кэстүбөт.

Хаанаагаа дээрэ мангыг одоробут? Филиппов
Иисаектанг Афанасьевич байдалыгтаах олохтоох
дхаалта бийнэй бэйлүүлээрбыгыгтар хардатын
истихахитинг бабарабыт. Итиг Диринг бэйлүүлэгин
бары дьахталдара, кырдыагастара, тарилтаалар үлэ-
хиттээр эмнэ модьуйуохтарг дизи эрэнэбит. Бэйэ-
банаабит нүлүкнүүтүгэр саһартан туһа тахсыа суоба.

Потанова, Местникова, Захарова, Нестерова,
Кузьмина, Луковцева — барыта 46 дыва хаһарыка-
та илин баттаабыт.

ХАҲААНГА ДИЭРИ МАННЫК ОЛОРБУТ?

Улахан Куол — Сылган наймаһыгын биһир кырыам
улааһага. Биллэн тургутанан 3 баарынай хаһаа
һыстыбылаах. Эһи үүтү оҕорууга чааһынайдар эмиз
көмөдөнөллөр. Эһиз, үүтү түһэриллибит былай
аастык сылааһахха туолла. Сөһпөрөтөрдүһүр пуун
өрдэ аһыллыбыга буоллар, өссө алһа охсуо эбит
Оһон быйыл пууну эрдэ аһааһа.

Ааспыт сэмлаллах үлүүнэ ортүрүг түслэ ийилэик буолуоххут диэннэр, байыбет испититтан үлэллэ хаамса дьабат кыйыбитта байылык онгостууппут. Эдэр кини үлэллэх абыт да, илгитэ-атаба баалла сымдар: биир бас билэн дьабылар техниката, утары уунар солмуобайа суох.

Нәһилжаништар үп сии көрүдөрө буолуо да
дьаалта баһылыга С. П. Макаров «суох» дииртэ
атыны билбэт. Итинч улуусун дьаалтатта баһа-
ан биэрэритэр баарарбын үп кырдың букатын
дух дуу эбитер сии көрүлэр ээсир, мине урукку
сылларга кураус, кинигэ согон иһэр дуу?

Аны тусгай хэлбэлдээх гэмт аргаарын бичлүүрүүнүүт
Бичлүүрбэт буудлахха, хэлбэлдээхт дьаадагтаа тэгнэ
тутан көрөрүүн эрхээрбэт. Салгын мангын дьаадаг
буудлаххыгтаа, дьон үс сүлдэргэ тэрдийнхтарын
д

Сурьютутулар улуус дьаһалтатын байылытын нэ-
иһиһтэри кытта улаада солбуйааччы А. А. Захаров
Ылааһ нэиһиһтэтин дьаһалтатын байылыта С. П.
Иакинров эппиһтэһтэри диир эрэнэбит.

Сергей МАКАРОВ

Судуусшаттан ханнык ыарымылаахтар босхолонол-
доруй?

Урукну өртүгэр ыал советох өбөлгөх буудалааһына, ол оһону арыһыада сууусуналата ылбаттар этэ. Ол билигин хайдаһый?

Арвижаа барьахгаах уолаттардаах төрөлүүтэр бары да нэриэһиригээр ыһыттыларбыт буолуохтаахтар, оһон улууспут хаһыатын иөгүө эһиэттиригэр көрдөһүбүн.

А. МАКАРОВА, торолхут.

Баттаммыт курдукпут

Онон алта жини агаан-гагнан омордубут. Оболор-
бут посибишларың бх ыйыттан бирибэтхэтэрэ, бу
дымд тохсунньуга кэлэн биридэ толостулэр. Обо-
лорун кефен оморор пибэитигэр посибие калнах
тээх этэ да, кэлтигэр. Улахан оболорго посибиела-
рыгар есса нэдбавна лабыллыхтаах курдук ха-
быалка ааган турабын. Онтукабыт ханна тинибэ?
Кыаммилтарга, кырдыбастарга туох кэмо очгоһул-
духтэабын тибээһинит. Ити муһаарар болтуруос-
тарбытыгар тулааннаах тэрилтэлэр чуолкай эспэ-
ти биридэллэр.

Константины Миронов.

Бодрого.

АТТАРЫ СААСКЫ СҮҮРДҮҮЛЭР

Кызыны 50-сылын чыныгы ат сүүрдүүтүн хайдах ыштар туһунан республика Тындын хайааныстыбатын министрин солбуйааччы В. Н. Эянков сүбө муһнады ытты. Оны ат спордун таптааччылар ассоциацияларын төрүнн. Дьокуускай ипподромун бэлэмин, сүүрдүүлэр графикарын бигэртэти боппуруостара турдулар.

Дьокуускай ипподромугар сүүрдүүлэр:

— кулун тутар 25—26 күннэригэр ат уонна тыһар тыһаарга икки бирини оонньонор;

— үс саастарыгар дьорилэргэ сезон аһыллытын бирини 1600 метрге;

— үс сааһыттан үөһэлэргэ 1000 метрге—быһымактар биринстара;

— түөрт сааһыттан үөһэлэргэ 2000 метрге сааһаһын бирини;

— муус устар 1—2 күннэригэр хайааныстыбаларга бастыһар иһин (800, 1200, 1600, 2400, 3200, 4800 м) сүүрдүүлэргэ 6 эачет аабыллар. Оны кытар хайааныстыбалар бирини анал бирини олохтууллар;

— муус устар 8—9 күннэригэр улуустарынан бастыһар иһин күрэхтэһингэ (800, 1200, 1600, 2400, 3200, 4800 м) эмиэ 6 эачет аабыллар. Манна улуустар 5-тин мөл. солд. үсүнүһү киллэрэллэр. Ону таһынан иһин уонна арбаа эгэрдэргэ түмүк 12 ат көрдөрүүтүнэн таһаарыллар. Дистанция ахсын икки эачет аабыллар.

Бийиги улууспутуттан муус устар 1, 2, 8, 9 күннэригэр ытыллар сүүрдүүлэргэ Мугудай. Сыһан итара кытаалара күүтүллэр.

Оттон улууспутугар аты саасы сүүрдүүлэр манна бэрээдэктээхтик ытыллыһахтар:

— кулун тутар 12 күнүгэр Сыһанга саха аттары сүүрдүүлэр. Төрүтэччилэр—олохтоох нэһилиэк дьаһалтата, бааһынай хайааныстыбатын ассоциацията.

— кулун тутар 19 күнүгэр Хадаарга күнүс 2 эачет сизинчирдэр сүүрдүүлэр (800, 1000, 1200, 1600 м). Төрүтэччилэр—нэһилиэк дьаһалтата, «Хадаар» таһаарыстыба. Манна анал биринстэр оонньоноллор.

— кулун тутар 25 күнүгэр күнүс 2 эачетан Мадааны ипподромугар улуус сүүрдүтэрин күрэхтэһилэр.

Ат спордун таптааччылары кэлэн көрөргүтүгэр ытырабыт. Бирдирдизен дьон, бааһынай хайааныстыбаларга, таһаарыстыбалар, атын да төрүтлүннэр анал биринстэри олохтуургутугар көрдөһөбүт.

Максим КИРИЛЛИН,
күрэхтэһин кылаабынай судьуйата.

ОСКУОЛА УБУЛУӨНҮГЭР ЫҢЫРАБЫТ

Кытаанахха оскуола аһыллыбыта 80 сыллаах үбүлүөйүгэр киниэхэ үлээбэт, үөрэммит дьону муус устар 15 күнүгэр Килэни бөлүөлөгөр ыгырабыт. Бэйэбит ахтымытаргытын, хаартыскаларгытын бийиэхэ ытыргытыгар көрдөһөбүт.

Тел. 23-632 (нэһилиэк дьаһалтата), 23-611 (оскуола).

Төрүтэч комиссия.

САҢААКАЛААХТАР МОТОЦИКЛАРГЫТЫН ЫЛАРГЫТЫГАР

«Иж-Планета-5» мотоциклларга сайаална бэрбэитер мотоциклларгытын, заводка сыана ыарабытынан 1 мөл. 600 тыһ. солкуобайы эһин төлөөн туран, кэлэн ыларгытыгар. Кулун тутар 18 күнүгэр дьэри ыдбатаххытына, көтүл атымыга таһаарылдыахтара дьин сэрэтэбит.

Аадырыспыт: Чурапчы сэл. Красильников уул. 6 №-рэ. Тел. 21-182.

«Аартык-ЛТД» ХЭТ.

МАХТАНАБЫТ

Таптыһар бырааппыт, убайыт КАРПОВ Егор Егорович Мирнай куоракка хомолтолоохтук элэн туорабыт ыарахан кээмийтигэр сүбө-ама, күөс-көмө буолбут аймактарытыгар, чүгас дьоммутугар-сэргэбитигэр, чуолгаан Одаулуун нэһилиэтин дьаһалтатын баһыныгар Шестанов Н. Н., олохтоох оскуола коллективыгар, Егор Егорович бииргэ үөрэммит таһаарыстыгарыгар дьини махталбытын тиэрдибит. Үтүө санаабыт өрүү уураабытын, барыгытыгар туйгуун доруобуһуны, уһун дьоллоох олоһу баһарабыт.

Убайдар, эдэһийэ, быраата, балта.

Редактор М. Н. СИДОРОВА.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Куһу ийэбитин, эбэбитин Марфа Прокопьевна уонна аҕабытын, эбэбитин Федор Дмитриевич СМЕРНИКОВТАРЫ ыл буолан, дьахтарун холбоон одорбуттара 70 сылынан, аҕабытын, эбэбитин 90 сааһа туоларынан илтистик истиниэхэ эбэрдалиһыт. Баһарабыт өссө да уһун дьоллоох олоһу.

Кытаанахтан Смирниковтар.

х х х

Куһу күргэммин, аҕабытын, эбэбитин Иван Николаевич КЫНАКЫТОВЫ 60 сааскын туолар бэлэ күнүгүнэн истиниэхэ эбэрдалиһыт.

Эн 29 сааскыттан харыс да сирин халбарыһбакка Чурапчыны иккис төрөөбүт дөйүгү оҕостон үтүө

Табыллан оонньоотулар

Кулун тутар 3—5 күннэригэр улууспут волейболга дьахталларын хамаандата СахаАА республикатаады финалыгар кытан кэлэ. Кинилэр бу күрэхтэһингэ барар быраабы аастыт олунуу ый саһытыгар Төһүлүгэ иһин эгэрдэһи улуустарга иһин бастаһы мистэ иһингэр миннэр ылытытара. Финалга иһин эгэртэн бийигин таһынан Таатта дьахталлары, Амма, Төһүлү эр дьонун хамаандалара, Бүлүү бөлөх улуустарынан Кыһыл Сыыр (Бүлүү) дьахталлары уонна эр дьонун, Уһаа Бүлүү дьахталлары, Ньурба эр дьонун хамаандалара, хотугу улуустартаан Муома эр дьонун, Абыл дьахталлары уонна эр дьонун, Дьокуускай куорат аттынааһылартаан Мохсоһоллоох дьахталлары, Хатас дьахталлары уонна эр дьонун, Нам эр дьонун хамаандалара кы-

АТЫЛЫБЫТ

«Север» ХЭТ Майа салиһыныттар баар ыһылаатыттан:

—стеновое отопление 1 кв. м сыаната—30 тыһ. солк.;

—иһэ хотор бөддьүбүт, 1 кв. м—10 тыһ. солк.;

—5 сессиялаах, телевизор уураа тумбалаах Хабаровскай куоракка оҕоһуллубут «Утес-2» стенкалары, Сыаната—3 мөл. 700 тыһ. солк.;

—аудиторная, школьная дуоскалары: ДКМ-1—650 тыһ. солк., ДКМ-2—1 мөл. 200 тыһ. солк. (5 суруйар-үлээтир сирэйдээх);

—пластмассовой венкатыр, 1 комплекси—40 тыһ. солк.;

—үрүт ирамор пламатиниыктары—1 мөл. 200 тыһ. уонна 1 мөл. 700 тыһ. солк.

Өссө атылааһаллар: «Нюанс» кухоннай мизбэл, өсүөдө мизбэллэн комплекси, пакли, кабельнай бородуһуһа, ырааскалар, олифа, табах оҕоһунтар, олоххо дьаһахха ууну сылытар котеллар.

Аадырыспыт: Майа сэл, Байналов уул. 4/1. Тел. 21-962. Факс: 21-099.

х х х

«Эрал» ХЭТ 1994 с. оҕоһуллубут, 9 тыһ. ки сүүрдүт, тентэлээх бөртөһө УАЗ автомашинаны атылыһар. Өгө ныйыл.

Сайааһыгар УАЗ микроавтобуһу.

Таһаарыстыба УАЗ автомашинаны уонна «Минский» мотоциклларга сайаална хомуйар. Тел. 21-668.

х х х

Рынок сыанатынааһар чөлчөкүтүк кухоннай гарнитурдары. Ахсаана аһыах, оһон тиэтэһит. Сыаната—1 мөл. 950 тыһ. солк. Тел. 21-641.

х х х

Тизээн аһалан бэрэргэ кухоннай гарнитур 3 көрүгүн, стеновы, спальный гарнитуру, биир кийи утууар тахтатын, прихоннайы. Тел. 26-223, 26-184 (Диринг бөл.).

КЫЛГАС БОЛДЬОХТООХ САҢА КИИНЭЛЭР

«ОПАСНЫЙ БИЗНЕС» (АХШ, өһнөөх, 10 эачастаах). Сиргэ халлаанга, ууга төбө эргийэр мүлчүргэһээх сырылыгар барыларыгар Чагы кытта дьүөгэтэ Донна сыдыһар. Бу хорсуу дьахтар кийи наркотиктарынан эргинээчилэр суолларыгар таба үн тизэригэр көмөлөһөр, иккисин үгүс кытаанах эрири-мүскүүру кыһааһаахтык туорууллар.

«ПОТЕРЯННАЯ ИМПЕРИЯ» (АХШ, өһнөөх, 9 эачастаах). Американык полиция Ааниэл дьин аһтаах сотруднига мисс Вульф ирээтигэр түбэһит быһааһаарга билиһини көм уонна былыргы история, бүгүһү олох уонна фантастика, мистика быһастарайдаах үһүэһиһэр холбоспуттар.

Бу киинэлэри көрөргүтүгэр ыгырабыт!

Культура управлениетын киниэхэ отдела.

Эбэрдалиһыт!

эдэр сааскын аһаан үлээтэһин-хамсаатын, илээх дьиз күргэммитигэр тапталлаах аҕа буолан бийиэхэ дьоллоох оҕо сааһы, үрдүк үөрэһи бигэрдик, сизинэргэр, аймактарыгар күннэһэ ахсаабат кыһааныгытын уурааһыт.

Куһу киһибит, айыаһа барда махтал. Баһарабыт чэһээн-чэһи сыдыһары, кырдыары, ылдыһары, сылайары билбэһи, уһун үйэлэн, дьоллоох буол.

Кэргэнин, оһолорун, кийинтин, күтүөтүн, сизинэриг.

тыһыһар.

Дьахталларга уруккуттан биллэр Кыһыл Сыыр хамаандата бастаата. Киниэхэ улаханник утарсан бийиги хамаандабыт иккис мистэһин ылла. Үһүсү Мохсоһоллоох кыргыттарга таһааһылар. Эр дьонго Муома I, Ньурба II, Кыһыл Сыыр III мистэлэри үлээһинилэр. Бийигиттан Сарытаана Сидорова, Аграфова Портонова анал биринстэри туттулар. Оттон бэйэбит хамаандабыт иһинээһи бирини бу күрэхтэһингэ таһааһаахтык оонньообут Едковия Прокопьева ылла.

Финалга I, II мистэлэһимит хамаандалар маннайгы лигиттан үрдүк лигата таһаар быраабы ыллылар. Бийиги кыргыттарыт үрдүк үгүөһтээх нуучка кыргыттары кытта блокка тэһи оонньоһуттара кыйаһаһаан сөп. Иһин эгэрдэһи улуустартаан Чурапчы хамаандата таһаар сөһөөһүн көрөһиһэр. Төһүлү олохтоохторо бэйэлэрин хамаандаларыгар курдук ылдыһаһар күүү-көмө, тирэх буолулар.

Сарытаана МАКАРОВА.

БИЛЛЭРИН

Улуус дьаһалтатын административнай дьыһитигэр суһаллаах охранныктар иаадалар.

Үлээһиһ баһалаахтар дьыала управлениетыгар кэлэн кээһитиһит.

Тапталлаах ийэбит, эбэбит, үлэ ветерана, Соловьев нэһилиэтин олохтооһо

ИЛЛАРИОНОВА Прасковья Петровна ыарахан ыарымттан өлбүтүн, дьириниһ курутууһан туран, аймактарыгар, билэр дьонугар иһитиһэрэбит.

Кэргэһэ, кыргыттар, уоһаттар, кийинтэһэ, сизинэһэ.

Илларионова Прасковья Петровна өлбүтүнэн дьирин куруһаннарын тиэрдэллэр.

—Уолугар Илларионов Евгений Ивановичка «Агропромстрой» АО администрацията, профкома.

Чурапчы салиһыныттын олохтооһо

ПАВЛОВА Елена Николаевна

ыарахан ыарымттан өлбүтүнэн дьирин куруһаннарын тиэрдэллэр.

—Кыһыһыгар салиһыныттын күүсүлээх буолуу управлениетын үлээһитигэр Павлова Эльвира Алексеевнага уонна сизингэр улуус дьаһалтатын бухгалтерыгар Винокурова Елена Софроновнага улуус дьаһалтата.

—Сизингэр Оюкениннова Любовь Софроновнага Мугудай нэһилиэтин дьаһалтата.

Баһаы нэһилиэтин олохтооһо

ПЕСТРЯКОВ Федот Иванович

уһун ыарахан ыарымттан өлбүтүнэн дьирин куруһаннарын тиэрдэллэр.

—Төрөһүттэригэр, кэргэнигэр, оһолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр Аһаар, Мугудай оскуолаларыгар бииргэ үөрэммит таһаарыстара.

—Кэргэнигэр Светлана Семеновнага Чурапчы орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит таһаарыстара.

—Кэргэнигэр Пестрякова Светлана Семеновнага пенсионнай сулуһуһа улуустааһы управлениета.

—Төрөһүттэригэр, эдэһийдэригэр, күтүөттэригэр Ульяна Алексеевна, Иван Дмитриевич Пестряковтарга, кэргэнигэр Светланага, оһолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, бары аймактарыгар Аһааһааһан Манаскыттар, Кэргэниһар, Чурапчыттан Керемасовтар.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахалинграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. л. лист. на 4-х страницах.

Зарегистрирована Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массовой информации.

Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахалинграфиздат».

ЗАКАЗ № 31.

с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано и печать 13.03.18 ч. (18.00).

Тираж—3806.